

Raad voor het Vrij Aanvullend Pensioen voor Zelfstandigen

Brussel, 26 augustus 2003

Advies

Uitgebracht door de Raad voor het Vrij Aanvullend Pensioen voor Zelfstandigen betreffende **de uitvoeringsbesluiten van Titel II, Hoofdstuk I, Afdeling 4 van de Programmawet (I) van 24 december 2002** tijdens de zitting van 26 augustus 2003 waar aanwezig waren Mevrouw Brouillard Jacqueline, evenals de heren Eggermont Michel, Larmuseau Hendrik, Leroy Jean-Pierre, Trifin Marc en Meganck Marc. Mevrouw Delbaer Marie en Mevrouw Delvaux Michèle hadden zich verontschuldigd.

INLEIDING

De Raad voor het Vrij Aanvullend Pensioen voor Zelfstandigen (hierna de Raad) is een orgaan dat werd ingesteld door artikel 60 van Titel II, hoofdstuk I, afdeling 4 van de programmawet (I) van 24 december 2002 (hierna WAPZ).

De Raad is belast met de regelmatige opvolging van de toepassing van de bepalingen van deze afdeling en met een periodieke evaluatie hiervan. Hij kan op verzoek of uit eigen beweging adviezen of aanbevelingen formuleren ter attentie van de Controledienst voor de Verzekeringen of van de bevoegde ministers. Hij wordt daarenboven belast met alle taken die hem krachtens een wet of door de Koning worden toegewezen.

Overeenkomstig artikel 80 van Titel II, hoofdstuk I, afdeling 4 van de WAPZ, heeft hij ook als opdracht advies uit te brengen over de besluiten die voor de uitvoering van afdeling 4 van de WAPZ nodig zijn.

De eerste opdracht van de Raad voor het Vrij Aanvullend Pensioen voor Zelfstandigen bestaat er bijgevolg in een advies te verstrekken over de ontwerpen van besluit tot uitvoering van de WAPZ, namelijk:

- het ontwerp van koninklijk besluit houdende uitvoering van Titel II, hoofdstuk 1, afdeling 4 van de programmawet (I) van 24 december 2002 ;
- het ontwerp van koninklijk besluit tot vaststelling van de solidariteitsprestaties verbonden met de sociale pensioenovereenkomsten ;
- het ontwerp van koninklijk besluit tot vaststelling van de regels inzake de financiering en het beheer van een solidariteitsstelsel verbonden aan een sociale pensioenovereenkomst.

De Raad is voor het eerst bijeengekomen op dinsdag 26 augustus 2003 om de bovenvermelde ontwerpen te onderzoeken en dit advies op te stellen.

Vooraleer dieper in te gaan op de inhoud van de voorgestelde teksten, wenst de Raad de volgende algemene opmerkingen te formuleren :

- 1) Er dient bijzondere aandacht besteed te worden aan de titels van de besluiten een aan de orde van voorrang van de bevoegde Ministers. Op dit vlak dienen de nodige aanpassingen te gebeuren om rekening te houden met de nieuwe bevoegdheden die aan de ministers zijn toegekend bij de benoeming van de regering. Zo stelt de Raad bijvoorbeeld voor de woorden « Minister belast met Middenstand » te vervangen door de woorden « Minister van Middenstand » en de Minister van Economie vóór de Minister van Middenstand te vermelden.
- 2) In de eerste alinea van de Aanhef moet worden gepreciseerd om welke van de twee programmawetten van 24 december 2002 het gaat. De Raad stelt voor om duidelijk te maken dat het de eerste betreft door « (I) » in te lassen tussen de woorden « Gelet op de programmawet » en de woorden « van 24 december 2002 ».

Wat betreft de inhoud van de bovenvermelde ontwerpbesluiten en de daarbij horende Verslagen aan de Koning, formuleert de Raad de volgende opmerkingen aangaande de inhoud en de vorm.

1. Ontwerp van koninklijk besluit houdende uitvoering van Titel II, hoofdstuk 1, afdeling 4 van de programmawet (I) van 24 december 2002.

Opmerkingen aangaande de vorm :

- 1) verslag aan de Koning :

In het tweede lid van artikel 1 stelt de Raad voor om het woord “jaarlijks” in te lassen tussen het woord “moet” en het woord “minimaal”.

In de derde alinea van artikel 1 stelt de Raad voor in de Franse tekst de woorden « caisses sociales d’assurance » te vervangen door de woorden « caisses d’assurances sociales » en de woorden « pour le paiement des cotisations versées » door de woorden « du paiement des cotisations versées » .

In de Nederlandse versie van artikel 1 dient telkens het woord “bedrijfsinkomen” vervangen te worden door het woord “beroepsinkomsten”.

- 2) ontwerpbesluit :

In de eerste alinea van de Aanhef moeten in de Franse tekst de woorden « et notamment les articles 44 et 50 » vervangen worden door de woorden « notamment les articles 44 et 50 ».

In de zevende alinea van de Aanhef vestigt de Raad de aandacht op het feit dat de noodzaak voor de Ministerraad om een besluit te nemen over het verzoek aan de Raad van State een advies te geven binnen een termijn van een maand, vervallen is sedert de wijziging van de gecoördineerde wetten op de Raad van State die ingevoerd is door de wet van 2 april 2003. De Raad stelt dus voor de woorden « Gelet op het besluit van de Ministerraad over het

verzoek aan de Raad van State een advies te geven » te vervangen door de woorden « Gelet op het advies dat door de Raad van State gegeven moet worden ».

In artikel 1 stelt de Raad voor in de Franse tekst de woorden « à l'assurance complémentaire » te vervangen door de woorden « pour la pension complémentaire ». In de Nederlandse tekst stelt hij voor het woord « bedrijfsinkomen » te vervangen door het woord « beroepsinkomsten », en het woord « beroepsbezigheid » door het woord « beroepswerkzaamheid ». De term « beroepsinkomsten » wordt immers gebruikt in de Nederlandse tekst van artikel 11, §2 van het koninklijk besluit n° 38 van 27 juli 1967 waarnaar verwezen wordt in artikel 1 van het ontwerp.

Ook wordt in de Franse tekst het woord « euros » vervangen door « EUR » en in de Nederlandse tekst « euro » door « EUR ».

In de wetgeving betreffende het sociaal statuut van de zelfstandigen wordt immers de afkorting « EUR » gebruikt voor euro. Het zou dus logischer zijn deze afkorting ook te gebruiken in elk van de uitvoeringsbesluiten.

Voorts moet In artikel 2, § 1, tussen de woorden « programmawet » en de woorden « van 24 december 2002 » « (1) » toegevoegd worden.

Opmerkingen aangaande de inhoud :

Artikel 1

De Raad meent dat in artikel 1 gepreciseerd moet worden dat de bijdrage die hier bedoeld wordt een jaarlijkse bijdrage is. De Raad stelt dus voor het woord « jaarlijkse » in te voegen tussen het woord « de » en het woord « bijdrage ».

Artikel 2

De Raad is van oordeel dat de tekst van artikel 2, § 2 verduidelijkt zou moeten worden zodat ondubbelzinnig vaststaat dat deze bepaling niet systematisch van toepassing is op het einde van elk boekjaar, maar enkel wanneer het technisch resultaat op het einde van het beschouwde boekjaar positief is.

Ook meent de Raad dat het vanuit juridisch standpunt veiliger zou zijn om in het besluit zelf de derde alinea van artikel 1 van het verslag aan de Koning in te lassen (« Ter herinnering kan erop worden gewezen dat met het oog op de controle van de fiscaal gunstige opbouw van het aanvullend pensioen, ... de betaling van de gestorte bijdragen »).

Anderzijds onderstreept de Raad dat de vraag blijft hoe de pensioeninstellingen het bedrag zullen kunnen vaststellen van de bijdragen die besteed zullen kunnen worden aan het aanvullend pensioenstelsel, als de beroepsinkomsten van de bijdragers volgens de regels betreffende de bescherming van de privacy niet automatisch mogen worden meegedeeld aan deze instellingen.

2. Ontwerp van koninklijk besluit tot vaststelling van de solidariteitsprestaties verbonden met de sociale pensioenovereenkomsten.

Opmerkingen aangaande de vorm :

De Raad merkt op dat in de Franse tekst van artikel 1, § 1, 1° a), de woorden « assurance de maternité » vervangen moeten worden door de woorden « assurance maternité » en in artikel 1, § 1, 3°), de woorden « d'un indemnité forfaitaire » door de woorden « d'une indemnité forfaitaire ».

Opmerkingen aangaande de inhoud :

Artikel 1

De Raad vraagt zich af of de prestaties bedoeld in artikel 1, § 1, 3° wel thuishoren in de solidariteit.

Vraag is meer bepaald of de wetgever over een voldoende wettelijke basis beschikt om de prestatie bedoeld in artikel 1, § 1, 3° in aanmerking te kunnen nemen als solidariteitsprestatie.

Er dient aan herinnerd te worden dat in de tweede alinea van artikel 54 van de WAPZ expliciet sprake is van vergoedingen « van inkomstenverlies »; men kan zich dus de vraag stellen of forfaitaire vergoedingen in een dergelijk kader thuishoren.

Hoewel dit probleem zich evenzeer stelt voor de prestaties bedoeld in de punten a) (ernstige ziekte) en b) (afhankelijkheid van de gepensioneerde) van artikel 1, § 1 3°), maakt de Raad zich eerder zorgen over de prestatie bedoeld in punt a) (ernstige ziekte). In dit verband wenst de Raad ook op te merken dat het begrip "ernstige ziekte" juridisch niet erkend is, en in elk geval een objectieve inhoud ontbeert, wat interpretatieproblemen kan opleveren die de goede toepassing en de juridische stabiliteit van de bedoelde bepaling in het gedrang kunnen brengen.

Aangaande het begrip "ernstige ziekte" merkt de Raad nog op dat hij van mening is dat de erkenning door de Minister van Sociale Zaken waarvan sprake in het Verslag aan de Koning, niet van aard is om het probleem dat in de vorige alinea is aangehaald, op te lossen. Dit geldt ook voor de lijst van ziektes die opgenomen is in dit Verslag, die niet uitputtend kan zijn. Wat deze lijst betreft merkt de Raad nog op dat leukemie een vorm van kanker is en dat nierdialyse, die op deze lijst vermeld is, geen ziekte is maar een behandeling.

In dit verband vraagt de Raad zich ook af of de verhoging van de pensioenrenten bedoeld in artikel 1, § 1, 4° thuishoort in de solidariteit. Volgens de Raad zou het logisch zijn ervan uit te gaan dat de verhoging van de lopende prestaties waarvan sprake in de tweede alinea van artikel 54 van de WAPZ, uitsluitend betrekking heeft op de solidariteitsprestaties zelf en niet op de prestaties die voortkomen uit het basisregime (gekapitaliseerde pensioenprestaties).

De Raad meent overigens dat er bepaalde maatregelen zouden moeten worden genomen om te vermijden dat men zich de facto onttrekt aan de vereisten van de wet betreffende de verplichting voor de aangeslotenen om minimaal twee onderscheiden prestaties te onderschrijven, te kiezen uit de prestaties vermeld in punt 1° van artikel 1, § 1 en een van de prestaties vermeld onder de punten 2° en 4°. Indien er in het besluit geen minimumnormen worden vastgesteld voor de verdeling van de solidariteitsbijdrage over deze verschillende prestaties, kan men immers vrezen dat de aangeslotenen deze verdeling enkel in functie van hun persoonlijke situatie en hun persoonlijke behoeften gaan regelen, met als gevolg dat zij hun bijdrage nagenoeg volledig gaan spenderen aan de consolidatie van een prestatie die hen bijzonder geschikt lijkt voor deze situatie en deze behoeften.

Een dergelijke logica vormt niet alleen een feitelijke omzeiling van de bovenvermelde verplichting, maar is bovendien, rekening houdend met zijn individualistische aard, in strijd met de essentie zelf van het solidariteitsconcept. Gezien de aard van de risico's die gedekt zijn

door de solidariteit, houdt deze logica overigens ook een reëel risico in van anti-selectie, met als gevolg dat de financiële stabiliteit van de betrokken regimes in het gedrang komt.

Wat betreft de maatregelen die op dit vlak dienen te worden genomen, meent de Raad dat het moeilijk is, of zelfs ongepast, om in het besluit drempels of minimumquotiteiten vast te leggen die bestemd worden voor de consolidatie van de verschillende prestaties. In het volle besef dat dit een oplossing is die niet helemaal voldoet, De Raad pleit er eerder voor om aan het eind van artikel 1, §1, een bepaling in te lassen die als volgt luidt :« De verdeling van de solidariteitsbijdrage over de verschillende prestaties moet op een dergelijke wijze gebeuren dat het redelijk evenwicht tussen deze prestaties bewaard blijft. », hoewel hij ten volle beseft dat het hier om een oplossing gaat die niet helemaal voldoet.

In dit verband maakt de Raad zich om dezelfde redenen ook zorgen om de individualistische aanpak van de solidariteit, die blijkt uit § 2 van artikel 1. Hij onderstreept echter dat zijn ongerustheid in verband met deze § 2 aanzienlijk zou kunnen worden verminderd indien er rekening gehouden zou worden met de opmerkingen die hij hoger geformuleerd heeft zijn en indien de in de vorige alinea voorgestelde bepaling zou worden ingelast op het einde van artikel 1, § 1.

En tot slot wenst de Raad een algemene opmerking te formuleren aangaande de prestaties bedoeld in artikel 1. De Raad vraagt zich of er geen betere omschrijving of een betere afbakening gegeven moet worden van de precieze aard van de risico's die samenhangen met de toekenning van deze verschillende prestaties, door in voorkomend geval naar andere administratieve bepalingen te verwijzen.

Niettegenstaande de opmerkingen die werden geformuleerd betreffende het luik solidariteit, deelt de Raad evenwel de bedoeling om te evolueren naar een parallelisme tussen het vrij aanvullend pensioen voor de zelfstandigen en het vrij aanvullend pensioen voor de bezoldigde werknemers. Het zou inderdaad moeilijk te rechtvaardigen zijn dat prestaties zouden geschrappt worden uit het solidariteitsluik van de WAPZ en dat ze zouden blijven bestaan voor de bezoldigde werknemers.

Artikel 2

Wat betreft artikel 2, waarin bepaald wordt dat de aansluiting bij het solidariteitsstelsel niet afhankelijk mag worden gesteld van de gunstige uitslag van een geneeskundig onderzoek, stelt de Raad zich vragen bij de betekenis van het woord « gunstig ».

Het ligt hier immers duidelijk in de bedoeling van de wetgever om te verbieden dat de aansluiting van een zelfstandige geweigerd wordt onder het voorwendsel dat een medisch onderzoek zou hebben uitgewezen dat hij een verzaamd risico vormt. Het is duidelijk dat het woord « gunstig » in dit geval overbodig is.

De Raad meent in elk geval dat het in het onderhavige geval logischer zou zijn het medisch onderzoek eenvoudigweg te verbieden. Het is immers niet duidelijk welk belang de rechtspersoon belast met de uitvoering van de solidariteitsverbintenis erbij zou kunnen hebben een medisch onderzoek op te leggen waar toch geen rekening mee kan worden gehouden. Het argument dat hiervoor wordt aangehaald, namelijk dat het medisch onderzoek zou toelaten het risico correct in te schatten en de prestatie tot de overeenkomstige som aan te passen (aangezien de premie vast is), kan niet worden aanvaard. Een dergelijke werkwijze zou in bepaalde omstandigheden tot een feitelijke uitsluiting kunnen leiden.

Wat de bepaling van artikel 2 betreft, stelt de Raad zich vragen bij de financiële risico's die deze bepaling inhoudt voor de betrokken regimes. Het is duidelijk dat deze bepaling als gevolg heeft dat deze regimes zich onmogelijk kunnen indekken tegen het risico van anti-

selectie. Het is duidelijk dat de levensvatbaarheid van deze regimes op termijn in het gedrang zou kunnen komen. In dit opzicht benadrukt artikel 2 nog het risico dat verbonden is aan de individualistische benadering van de solidariteit, zoals die zou kunnen voortvloeien uit de toepassing van artikel 1 in zijn huidige vorm. In dit verband zou de tamelijk hoge maximumgrens van de prestaties verbonden met de risico's overlijden en invaliditeit (indien die verenigbaar is met de beperkingen vastgesteld voor de premies) een verzwarende factor kunnen vormen.

De Raad heeft in elk geval de indruk dat men niet alleen hier maar ook in het algemeen voor wat de WAPZ betreft, inspiratie gezocht heeft in de logica die gevolgd wordt in het kader van de WAP (wet betreffende de aanvullende pensioenen voor werknemers). De Raad herinnert er echter aan dat er, in tegenstelling tot wat het geval is in het kader van de tweede pijler voor de werknemers, voor de zelfstandigen geen « sponsor » (inrichter, werkgever) is die kan optreden indien er zich financiële problemen voordoen om op die manier te vermijden dat deze moeilijkheden gedragen moet worden door de begunstigden of door de rechtspersoon belast met de uitvoering van de verbintenissen.

3. Ontwerp van Koninklijk besluit tot vaststelling van de regels inzake de financiering en het beheer van een solidariteitsstelsel, verbonden aan een sociale pensioenovereenkomst.

Opmerkingen aangaande de vorm.

De Raad stelt de volgende wijzigingen voor :

1) In het Verslag aan de Koning :

- In de aanhef, eerste alinea, tweede regel, wordt in de Franse tekst het woord « de » ingelast tussen de woorden « objet » en « déterminer ».
- In de aanhef, vijfde alinea, 3de regel, wordt in de Franse tekst het woord « manière » vervangen door het woord « méthode ».
- In de aanhef, zesde alinea, 3de en 4de regel, worden in de Franse tekst de woorden « engagement de pension » geschrapt.
- in artikel 1, 4de alinea, 2de en 3de regel, moeten in de Franse tekst de woorden « pour tous les affiliés et toutes les prestations » tussen twee gedachtestreepjes geplaatst worden.
- in artikel 3, 5de alinea, 6de regel, moet in de Franse tekst het woord « de » worden toegevoegd tussen de woorden « risque » en « mortalité ». Ook tussen de woorden « et » en « invalidité » moet het woord « de » worden toegevoegd.
- in artikel 3, 7de alinea, 3de regel, moeten in de Franse tekst de woorden « aux articles 1 §1er et 2 » vervangen worden door de woorden « aux articles 1, § 1er et 2 ». In de vijfde regel moeten in de Franse tekst de woorden « l'article 1 § 2 » vervangen worden door de woorden « l'article 1, § 2 » en in de Nederlandse tekst de woorden « artikel 1 § 2 » door de woorden « artikel 1, § 2 ».

2) In het ontwerpbesluit :

- in artikel 5, 2de alinea, 1ste regel, wordt in de Franse tekst het woord « émet » vervangen door het woord « remet ».
- in artikel 6, 1ste alinea, 2de regel, wordt in de Franse tekst het woord « art. » vervangen door het woord « article ».
- in artikel, 2de alinea, 1ste regel, wordt in de Franse tekst het woord « leur » vervangen door het woord « son » en in de Nederlandse tekst het woord « hun » door het woord « zijn ».

Opmerkingen aangaande de inhoud

In het algemeen wenst de Raad de nadruk te leggen op de complexe en technische aard van het besluit. De Raad neemt nota van de opmerking van de vertegenwoordiger van de Controledienst die meent dat het gaat om een uitvoeringsbesluit dat een betrekkelijk nieuwe materie betreft en dat hoogstwaarschijnlijk zal moeten worden aangepast aan de praktijk.

De Raad houdt zijn advies dus in beraad totdat deze reglementering beproefd is.

Een lid van de Raad vraagt zich echter af of het besluit voldoende rekening gehouden heeft met de risico's van onderfinanciering verbonden aan de anti-selectie. Hij benadrukt dat dit risico des te groter is daar men voor de solidariteit geconfronteerd wordt met prestaties die betrekkelijk hoog kunnen zijn en waarvan de uitkering bovendien over lange periodes gespreid kan worden.